

DESATORO 2

1. Druhé prikázanie

- **Neúcta voči Božiemu menu**
- **Bohorúhanie**
- **Zlorečenie**
- **Porušenie sľubu**
- **Prísaha**

2. Tretie prikázanie

Záver

1. Druhé prikázanie

„Nevezmeš meno Pána, svojho Boha, nadarmo! Lebo Pán nenechá bez trestu toho, kto bude brať jeho meno nadarmo.“

(Ex 20, 7)

- **Neúcta voči Božiemu menu**

V našom ľudskom svete každá vec či bytosť nesie svoje meno či názov, ktoré ju viac či menej špecifikujú. Podľa názvu alebo mena vieme určiť, o akú vec ide bez toho, aby sme ju museli zmyslami vnímať. Jej „obraz“ nosíme v mysli a vieme, aký názov ho vyjadruje. Meno alebo názov je teda slovo, na ktorom sa dohodli ľudia, čo budú ním označovať.

Svoje meno nesie aj každý človek. Jeho účelom, tak ako ostatných názvov, je identifikácia. To znamená, že meno predstavuje človeka. Preto takú istú úctu akú priznávame človekovi, dávame aj jeho menu. Meno nenávideného človeka je vyslovované s pohrdaním či zlosťou, meno milovaného je sprevádzame citlivosťou, vážnosťou, nehou... Keďže ale nie je možné oddeliť meno od osoby a každé niekoho predstavuje, nie je možné oddeliť ani spôsob akým je meno vyslovené od osoby, ktorú predstavuje. Z toho vyplýva, že by bolo nezmyslom tvrdiť, že mám v úcte toho človeka, ktorého meno vyslovujem s viditeľným pohrdaním a neúctou.

To obzvlášť platí o bytosti, ktorú označujeme pojmom Boh. Monoteistické náboženstvá priznávajú toto meno jedinej bytosti. Preto nemôžeme tvrdiť, že keď vyslovujem jeho meno, nemyslím jeho.

To sa dá len vtedy, ak jedno meno nosí viac osôb. Meno Boh ale nosí iba jedna jediná bytosť. Tá, ktorá nemá začiatok ani koniec, ktorá nebola nikdy stvorená ani nijako nevznikla a predsa existuje a dáva bytie celému stvorenstvu.

V prvom prikázaní je na človeka kladená požiadavka klaňania sa Bohu ako jedinej najvyššej a najdokonalejšej bytosti. V druhom prikázaní sa vlastne táto požiadavka rozširuje aj na jeho meno. Formuláciu „nevezmeš Božie meno nadarmo“ máme chápať nielen v zmysle, že Božie meno nesmieme vyslovovať s neúctou a pohrdavo, ale máme dávať pozor, aby sme vždy najprv premýšľali, keď berieme do úst meno tak veľkej bytosti a nevyslovovali ho pre nič za nič.

V minulosti židovský pisári, ktorí prepisovali zvitky kníh Svätého písma, si nástroj, s ktorým písali, vždy najprv očistili, kým napísali Božie meno. Samotný čitatelia zvitkov zas

mali takú úctu, že namiesto Božieho mena YHVH - יהוה (Ja som, ktorý som) vždy čítali náhradný názov Adonai (Pán).

Dnes sa pre mnohých Božie meno stalo slovom, ktoré používajú ako nadávku. Je to samozrejme absolútne neprijateľné a Božie meno vyslovené s viditeľnou neúctou a pohrdaním je ťažkým hriechom, lebo ako som povedal, nemožno meno oddeliť od toho, kto je jeho nositeľom. Vlastným menom Boh neoznačujeme nič iné.

Pojem Boh však nie je jediné meno, ktoré sa spája s najdokonalejšou bytosťou. Je viac takých mien. Vieme, že v Bohu sú tri božské osoby. Každú odlišujeme menom: prvú osobu označujeme ako Boh Otec. Druhú osobu Boh Syn a tiež ako človek nosí meno Ježiš Kristus. Tretiu osobu označujeme menom Boh Duch Svätý.

Tento príkaz sa však netýka striktnie iba Božieho mena. Týka sa aj mien svätých a čohokoľvek, čo sa spája s Bohom. Svätých považujeme za ľudí, ktorí obzvlášť dokázali splynúť s Božou vôľou a pripodobniť sa mu vo svojich srdciach. Označujeme ich ako Božích priateľov. Preto aj ten, kto s viditeľnou dávkou neúcty a pohrdania vyslovuje mená svätých, potupuje v konečnom dôsledku samotného Boha, ktorého sa svätí snažili nasledovať celým srdcom.

Kresťan, ktorý sa dopúšťa neúctivého vyslovovania mena Božieho, či mien svätých nikoho nepresvedčí, že tých, ktorí tie mená nosia, má v úcte a že k Bohu má nejaký hlbší vrúcnejší vzťah. Obzvlášť v prípade birmovancov, ktorí sa takého niečoho dopúšťajú, ide o signál neschopnosti prijať sviatosť birmovania, vzhľadom na to, že tým, od koho ju majú prijať, pohrdajú.

Samozrejme, ak nejde o vyslovovanie s veľkou neúctou, ale ide skôr o rečové úslovie, ktoré sa u nás žiaľ udomácnilo, môže to byť iba ľahkým hriechom. Treba sa však vyvarovať akéhokoľvek zbytočného či neúctivého vyslovenia Božieho mena.

Pod tento príkaz spadajú ešte niekoľko vecí.

- **Bohorúhanie**

Dopúšťa sa ho ten, kto sa snaží akýmkoľvek spôsobom potupiť Boha alebo mu pripisuje vlastnosť, ktorú nemá a je nezlučiteľná s jeho svätosťou a dokonalosťou (napríklad, že Boh je krutý). Bohorúhania sa môžeme dopustiť myšlienkami, slovami aj skutkami (napríklad ak by niekto hromžil pästou do neba, ktoré vníma ako miesto, kde prebýva Boh). Najčastejšie sa to však deje slovami.

Bohorúhanie hoci aj malé je vždy ťažkým hriechom.

- **Zlorečenie**

Nazývame ho aj preklínaním. Je to zvolávanie zla na iného človeka. Vážne zlorečiť inému je ťažkým hriechom.

- **Porušenie sľubu**

Táto látka je v morálnej teológii veľmi náročná. Nám stačí vedieť, že sa tu rozumie hlavne sľub daný Bohu. Ide teda o prísľub Bohu, ktorým sa zaväzujeme vykonať nejaké dobro, ktoré nie sme povinní vykonať. Preto by sme mali dávať veľký pozor, čo sľubujeme a prečo sľubujeme, lebo porušenie vážneho sľubu je ťažkým hriechom.

- **Prísaha**

Prisahať znamená brať Boha za svedka pravdy, o ktorej som presvedčený. Opäť je to téma viac obsažná. Nám stačí pochopiť, že ten, kto vedome krivo prisahá, teda zvoláva Boha za svedka vedomej ľži, dopúšťa sa ťažkého hriechu. Nezáleží na tom, či ide o malé klamstvo.

Teraz sa posuňme opäť o jeden príkaz ďalej. Dotkneme sa tretieho Božieho príkazu, teda toho, ktorý je posledným v rade týkajúcich sa priamo vzťahu človeka k Bohu.

3. Tretie prikázanie

„Spomni na sobotňajší deň, aby si ho zasvätil! Šesť dní budeš pracovať a tvoriť všetky svoje diela, siedmy deň je však sobota Pána, tvojho Boha. Vtedy nebudeš konať nijakú prácu ani ty, ani tvoj syn alebo tvoja dcéra, ani tvoj sluha alebo tvoja slúžka, ani tvoj dobytok, ani cudzinec, ktorý býva v tvojich bránach! Lebo za šesť dní Pán utvoril nebo a zem, more a všetko, čo je v nich, v siedmy deň však odpočíval. Preto ho Pán požehnal a zasvätil ho.“

(Ex 20, 8 – 11)

Na rozdiel od Boha, ktorý žije mimo času, čo sme sa už učili, ľudia žijú v čase. A pre každého človeka plynie čas rovnako. Kvantitou, teda množstvom sa čas nijako nelíši. Každý deň má 24 hodín, hodina 60 minút, minúta 60 sekúnd. Čas sa ale líši kvalitou. Je čas kedy pracujeme, čas kedy oddychujeme, čas kedy smútime a kedy sa radujeme.

Základné kvalitatívne rozdelenie času nariaďuje Boh svojim zákonom. V počte siedmich dní jedného týždňa oddelil jeden deň a určil ho ako deň oddychu a zasvätenia. Cirkev neskôr tento deň svojou právomocou posunula na nedeľu z dôvodu dňa, v ktorom náš Vykupiteľ vstal z mŕtvych.

Počas sviatočného dňa Boh kladie na človeka dve základné požiadavky:

- **Zvlášť vyhradiť čas venovaný Bohu.**
- **Vyhradiť čas pre fyzickú a duševnú regeneráciu.**

Musíme si uvedomiť, že stereotyp zvyčajne ničí všetko vznešené a otupuje dušu a myseľ človeka. Od neho má chrániť aj tento zákon. Vytrháva človeka zo stereotypu šiestich pracovných dní, kedy sa zvyčajne staráme o svoje pozemské živobytie, a preto nám na Boha ale ani na seba neostáva veľa času. A ten, ktorý predsa len ostáva, je poznačený predchádzajúcou prácou. Nedeľa je preto ideálnym časom venovať slobodne a nezaťažene svoju myseľ Bohu. Boh ale vo svojom prvotnom príkaze nenariaďuje spôsob zasvätenia. Spôsob stanovuje až Cirkev svojou právomocou. My vieme, že spôsob stanovený Cirkvou sa nachádza v Cirkevných prikázaniach a hovorí, aby sa každý kresťan katolík každú nedeľu a v prikázaný sviatok zúčastnil na svätej omši. Nestačí teda vybehnúť do lesa a pomodliť sa. Sv. omša je totiž najdokonalejšou formou modlitby a obety, pretože v nej sa obetuje a spolu s nami modlí samotný Boh vo svojom Synovi Ježišovi Kristovi.

Pre platnú účasť na svätej omši je stanovených niekoľko logických pravidiel.

- a) Človek má mať **úmysel** zúčastniť sa sv. omše. Totiž, ak by prišiel len ako divák na koncert, lebo počas sv. omše hrá nejaký špičkový zbor a na sv. omši byť vlastne nechcel, nemal platnú účasť.
- b) Treba byť účastným **na celej svätej omši**. Preto ten, kto by z ľahostajnosti prichádzal neskoro na svätú omšu, nemá ju platnú. Ak by niekto meškal neúmyselne, preto že sa niečo po ceste prihodilo, čo mu znemožnilo prísť načas, má sv. omšu platnú.

- c) Treba byť **fyzicky prítomný** na sv. omši. Nestačí počúvať sv. omšu v rádiu. Môže sa však stať, že pri veľkých slávnostných omšiach alebo v prípade malých kostolov sa časť veriacich do priestorov kostola nezmesť. Samozrejme, ak to nie je ich zavinením účasť na sv. omši majú platnú. Kto však ostáva stáť mimo bohoslužobného priestoru preto, aby mohol debatovať a inak sa zabávať, nemôže mať účasť na sv. omši platnú. Ten totiž nemá úmysel zúčastniť sa na sv. omši. Pre platnosť je potrebné vytvárať morálne spoločenstvo. Ak je ono zachované, tak má platnú sv. omšu aj ten, kto by ani nevidel ani nepočul nič zo sv. omše, ale snažil by sa upnúť svoju myseľ k Bohu spolu s ostatnými veriacimi.

Od záväznosti účasti na sv. omši oslobodzujú spravodlivé príčiny: nemožnosť (napríklad neodkladné cestovanie), služba lásky blíznym, matky s deťmi... Tu však musíme premýšľať, čo je skutočná nemožnosť a čo je naša ľahostajnosť. Niektorí totiž považujú za nemožnosť už aj dvojkilometrovú vzdialenosť, ktorú prejde autom za tri minúty.

Kto by bez dostatočnej príčiny vedome a dobrovoľne vynechal v nedeľu alebo v prikázaný sviatok sv. omšu, dopúšťa sa ťažkého hriechu.

Druhou časťou tretieho príkazu je požiadavka oddychu od prác. V minulosti židia zachovávali túto požiadavku veľmi prísne. Mali dokonca aj presne vymeraný počet krokov, ktoré môžu v sviatočný deň urobiť. Pre nás požiadavka oddychu značí, aby sme sa vyvarovali všetkých prác, ktoré nás zaťažujú cez týždeň a aby sme sa celkovo vyvarovali všetkého, čo by v nie nevyhnutnej miere narúšalo nedeľný odpočinok.

K tomuto príkazu samozrejme platí aj zákaz nútiť pracovať iných len pre naše sebecké uspokojenie. Voči tomu sa kresťania prehrešujú napríklad nedeľnými nákupmi. Len kvôli našej vlastnej sebeckosti a pohodlnosti znemožňujeme sláviť sviatočný deň všetkým, ktorí musia sedieť v obchodoch, aby nás obslúžili. Žiadny obchodník by predsa nenechal otvorené, keby nemal zákazníkov – stúpali by mu náklady na energie, na mzdy...

Samozrejme požiadavka pokoja sa netýka nevyhnutných služieb potrebných pre život ako je varenie, starosť o chorých, o verejný poriadok...

V zásade sa máme snažiť regenerovať tú časť seba (oči, svalstvo, rozum), ktorú celý týždeň prepíname v práci. Preto hoci by napríklad drevorubač v nedeľu nepracoval, ale vybral by sa na ťažkú turistickú prechádzku, nemôžeme povedať, že zachoval nedeľný odpočinok. To isté by napríklad platilo, keby programátor celú nedeľu hral počítačové hry.

Na záver tohto prikázania len pripomeniem neustále uvedomovanie si toho, že sme ľudia, a ako takí máme hranice svojich síl. Ako ľudia ale máme niekedy tendenciu preceňovať svoje sily a hnať sa za ziskom bez ohľadu na svoju dušu a aj na svoje telo. Telo totiž potrebuje znovunačerpáť sily a duša zas potrebuje pokoj, v ktorom sa môže zahĺbiť do seba a do Boha.

Preto nevyčítajme Bohu, že nám bráni v nerozumnom zaobchádzaní so sebou svojimi príkazmi. Naopak, budme vďační za to, že mu nie sme ľahostajní.